

Naturfaglig vurdering i forbindelse med planarbeid ved Torperåsveien, Mysen

Konsekvenser av foreslåtte tiltak

Maria K. Hertzberg



Naturfaglig vurdering i forbindelse med planarbeid ved Torperåsveien, Mysen

Forfattere: Maria K. Hertzberg

Publisert: 06.07.2022

Antall sider: 23 sider

Publiseringstype: PDF med aktive lenker

Oppdragsgiver: Mr Pukk Øst AS

Tilgjengelighet: Dokumentet er offentlig tilgjengelig

Rapporten refereres som: Hertzberg, M.K. 2022. Naturfaglig vurdering i forbindelse med planarbeid ved Torperåsveien, Mysen. Biofokus rapport 2022-085. Stiftelsen Biofokus. Oslo.

Forsidebilder: Velutviklet gråor-heggeskog innenfor planområdet / Pelsblæremose (VU) på gråor i planområdet / Rik vegetasjon med springfrø / veien som skal få endret trasé / Meanderende bekk i planområdet Foto: Maria K. Hertzberg

Biofokus rapport 2022–085

ISSN 1504-6370

ISBN 978-82-8449-119-6



Gaustadalléen 21
NO-0349 OSLO
Org.nr: 982 132 924
post@biofokus.no
www.biofokus.no

Forord

Stiftelsen Biofokus har på oppdrag for Mr Pukk Øst AS undersøkt biologisk mangfold i et planområde ved Torperåsveien ved Mysen, Indre Østfold kommune. Feltundersøkelser ble gjennomført 1. juni 2022 av Maria K. Hertzberg. Prosjektansvarlig i Biofokus har vært Maria K. Hertzberg og intern kvalitetssikrer har vært Anders Thylén.

Vi vil takke oppdragsgiver ved kontaktperson Magne Sundby for oversendelse av relevante plandokumenter og godt samarbeid i prosjektperioden.

Planområdet ligger innenfor et område som ble kartlagt etter Miljødirektoratets instruks i 2021. Det ble ikke avgrenset eller fanget opp noen naturtyper etter denne metodikken i planområdet i 2021. Fra før av er hele ravinen avgrenset som gammel boreal løvskog etter DN-Håndbok 13. Planområdet utgjør søndre del av ravinen og den avgrensede DN13-lokaliteten.

Oslo, 22. juni 2022

Maria K. Hertzberg



Deler av planområdet består av gråor-heggeskog med grove trær og en del død ved. Bekken meandrerer gjennom området. Foto: Maria K. Hertzberg.

Sammendrag

Biofokus har foretatt naturfaglige undersøkelser i et planområde ved Torperåsveien ved Mysen i Indre Østfold kommune. Bakgrunnen for oppdraget er foreslått omlegging av Torperåsveien, hvor endret veitrasé vil gå gjennom en tidligere kartlagt naturtypelokalitet med gammel boreal løvskog (BN00075438). Hele naturtypelokaliteten ble undersøkt i 2022, og ikke bare de arealer som finnes innenfor planområdet, for om mulig å kunne vurdere konsekvensene av tiltaket på naturverdiene i lokaliteten. Naturtypelokaliteten med beskrivelse og avgrensning er i denne omgang blitt oppdatert, hvor verdien er blitt oppgradert til svært viktig fra tidligere vurdering viktig. Dette begrunnes i at det her er en forholdsvis stor lokalitet med velutviklet og produktiv gammel boreal løvskog med mye grove trær og en del død ved i partier. I tillegg huser lokaliteten en av få populasjoner med den truede arten pelsblæremose (VU) i regionen. Arealene med skog innenfor planområdet innehar de samme naturverdiene som resten av naturtypelokaliteten, og pelsblæremose ble også funnet her. Arealene som ikke er avgrenset som naturtypelokalitet består av kratt m.m. og har per i dag lite naturverdier.

Det er utført en enkel konsekvensvurdering av tiltaket på naturmangfold. Naturtypelokaliteten med gammel boreal løvskog regnes å ha *Stor verdi eller høy forvaltningsprioritet* og tiltaket vil føre til at den blir *Forringet* til *Sterkt forringet* selv om kun en mindre del av arealet blir berørt. Dette begrunnes i at forringelsen er varig og at den innebærer tap av areal med A-verdi, med velutviklet gråor-heggeskog og forekomst av truet art. I henhold til konsekvensvifta fører tiltaket fra *Betydelig* til *Alvorlig miljøskade* for naturtypelokaliteten.

Det beste for de biologiske verdiene som er registrert i området vil være å oppgradere den gamle veitraséen framfor å endre den og ta av nye arealer. Ved å legge ut kjøreplater på egnede steder og oppgradere den gamle veien bit for bit vil man kunne slippe å endre traséen. Dette vil spare de delene av naturtypelokaliteten som er foreslått nedbygget med vei, og bidra til å hindre en videre bit-for-bit-nedbygging av viktig natur.

Innhold

1	Innledning.....	6
1.1	Bakgrunn	6
1.2	Oppdrag og undersøkelsesområdet.....	6
1.3	Naturgrunnlag og historikk	7
1.4	Tidligere registreringer	8
2	Metode	9
2.1	Datainnsamling.....	9
2.2	Konsekvensvurdering	10
2.3	Naturmangfoldloven	10
2.4	Behandling av data og prosjektets produkter.....	11
3	Resultater.....	12
3.1	Beskrivelse av planområdet	12
3.2	Kartlagte naturtyper.....	13
3.3	Artsmangfold	15
4	Diskusjon.....	17
4.1	Konsekvenser for naturmangfold	17
4.2	Vurdering opp mot Naturmangfoldloven	18
4.3	Hensyn og avbøtende tiltak.....	19
5	Referanser	20
	Vedlegg 2. Kategorier for rødlistearter	21
	Vedlegg 3. Kategorier for fremmede arter	22

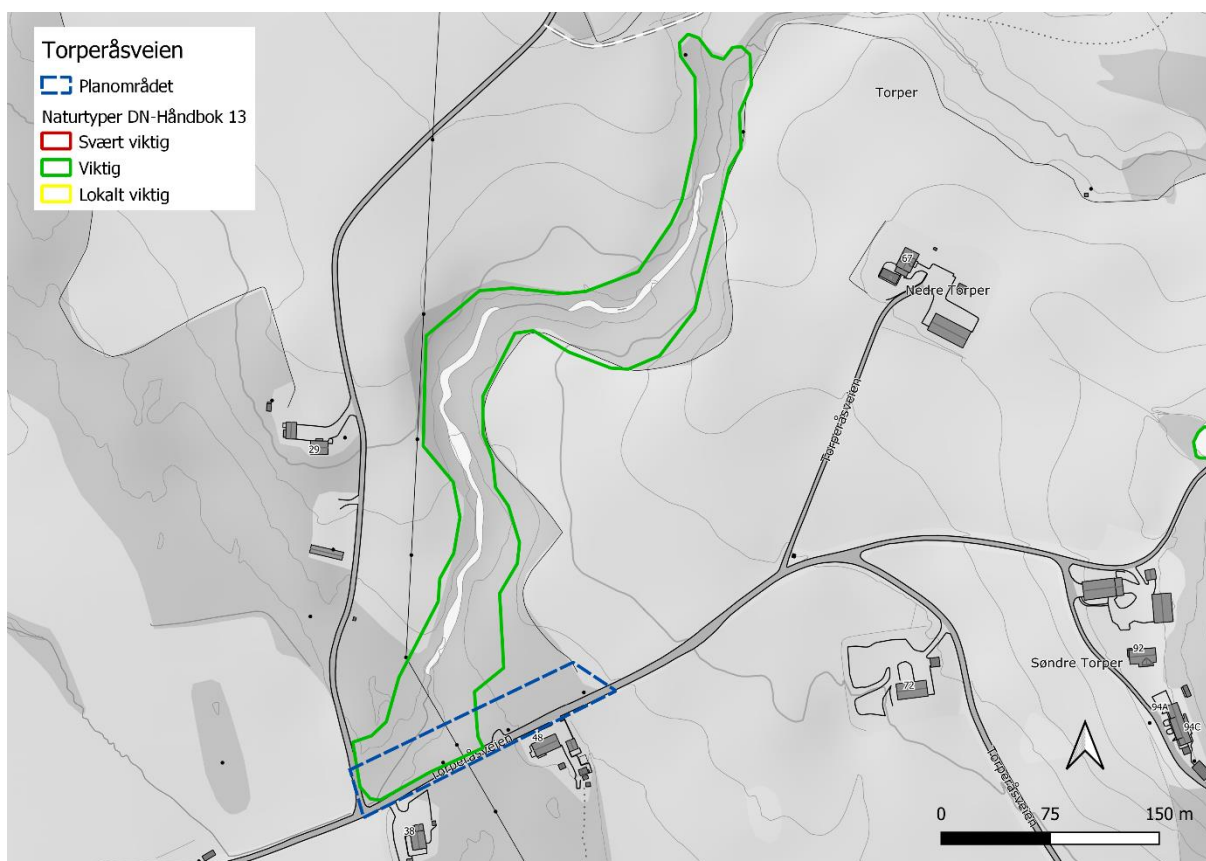
1 Innledning

1.1 Bakgrunn

Bakgrunnen for oppdraget er foreslått omlegging av Torperåsveien ved Mysen i Indre Østfold. Veien brukes i dag av pukkverket ved Søndre Torper, og kommer til å bli brukt også i framtiden når pukkverket omgjøres til massedponi. Det er derfor et ønske fra naboene langs Torperåsveien om at veien utbedres og flyttes noen meter slik at trafikken til og fra pukkverket blir mindre forstyrrende. Veien støver en del og det vil derfor være behov for å legge asfalt, men før dette kan gjøres må man gjøre omfattende grunnarbeider da veien går gjennom et fuktig område. De naturfaglige vurderingene i denne rapporten vil være en del av det faglige grunnlaget i planprosessen. Tema Naturmangfold skal ikke konsekvensvurderes, men det er her gjort en enkel vurdering av konsekvensene av tiltaket på naturtypelokaliteten med gammel boreal løvskog som den nye veien kommer til å berøre.

1.2 Oppdrag og undersøkelsesområdet

Det er foretatt naturfaglige registreringer innenfor et planområde som omfatter deler av en tidligere kartlagt naturtypelokalitet gammel boreal løvskog (Figur 1). Trolig bør man også ta høyde for at arealer utenfor selve planområdet vil bli berørt av tiltaket, og *influensområdet* regnes derfor som noe større enn selve planområdet. Formålet med denne kartleggingen har vært å stedfeste arter og vurdere grensene til den tidligere kartlagte naturtypelokaliteten. For å få oversikt over naturtypelokaliteten som blir berørt, og evt. hvilke deler som er de mest verdifulle biologisk sett, ble hele lokaliteten undersøkt, også de deler som ikke berøres av tiltaket. Naturtypekartleggingen er utført etter DN-Håndbok 13 med oppdaterte faktaark fra 2014 (Direktoratet for naturforvaltning 2007) og det er søkt etter rødlistede arter. Det er også kartlagt fremmede arter, men fokuset på dette har vært mindre. I tillegg til kartlegging er det utført en kortfattet konsekvensvurdering av tiltaket, dvs. flytting av veien, på naturmangfold. Det er også forsøkt å komme opp med alternativer til dagens løsning.



Figur 1. Planområdet og den tidligere kartlagte naturtypen gammel boreal løvskog (med verdi viktig – B) slik den er avgrenset i Naturbase per 20.06.2022.

1.3 Naturgrunnlag og historikk

Berggrunnen i området består av metagabbro og glimmergneis (NGU 2022a). Over berggrunnen er det tynne til tykke lag med hav- og fjordavsetninger (NGU 2022b) og bekken som renner gjennom området har gravd ut en liten V-dal i de marine sedimentene og over lang tid dannet en leirravine. Området innenfor planområdet består av de nedre delene av en ca. 1 km lang ravine, og partiene her har mer avflatet terreng og mindre dalform, og med en bekk som meandrerer. Marine avsetninger er rike på mineralnæringsstoffer og gir grunnlag for en rik og frodig vegetasjon.

Deler av arealet innenfor planområdet har vært kontinuerlig skogdekt siden 1960-tallet, mens andre deler av skogen har vokst opp etter at tidligere bygg har blitt fjernet (Figur 2). I de arealene som har vært skogdekt en god stund er skogen grov og med en del død ved. Skog som vokser opp på marine avsetninger bruker relativt kort tid på å bli interessant biologisk sett, og de arealene som ikke var skogdekt i 1964 har også begynt å få elementer som gamle trær og død ved i 2022.



Figur 2. Torperåsen anno 1964. Deler av skogen innenfor planområdet har vært kontinuerlig siden 1964. Kilde: Norge i bilder.

1.4 Tidligere registreringer

Det foreligger tidligere registrert naturtypelokalitet innenfor arealet som er tiltenkt å bruke til endret veitrasé (Figur 1). Her er søndre deler av naturtypelokalitet gammel boreal løvskog med verdi viktig (B-verdi) og lokaliteten fortsetter videre nordover i ravedalen (BN00075438) (Miljødirektoratet 2022). Større deler av naturtypelokaliteten har velutviklet gammel boreal løvskog, med grov osp, gråor og hegg, og med partier med store mengder død ved. Lokaliteten ble registrert i forbindelse med MIS-registreringene i Eidsberg kommune som ble utført av Siste Sjanse i 2002. I følge beskrivelsen fra 2002 er dette en av de mest utviklede ospesuksesjonene i kommunen. Skogen innenfor planområdet innehar de samme kvalitetene som resten av lokaliteten, med grove trær og en del død ved.

I 2017 ble det gjort en del artsregistreringer innenfor planområdet – hovedsakelig trivielle arter, men som er typiske for rikere skogtyper (Artsdatabanken 2022).

Området ble kartlagt etter Miljødirektoratets instruks i 2021 (Naturbase 2022), men det ble ikke avgrenset noen naturtyper etter denne metodikk i raven. Her er imidlertid gammel gråor-heggeskog og ospeskog som trolig er store nok i areal til å bli kartlagt som henholdsvis C21 Gammel høgstaudegråorskog og C14 Gammel lågurtospeskog, evt. en mosaikk mellom disse to i partier (Miljødirektoratet 2021).

2 Metode

2.1 Datainnsamling

Kartleggingstema

Arbeidet har omfattet kartlegging av:

- Områder spesielt viktige for bevaring av biologisk mangfold (viktige naturtyper) etter DN-håndbok 13 (Direktoratet for Naturforvaltning 2007) med tilhørende oppdaterte faktaark (Miljødirektoratet 2015).
- Utvalgte naturtyper i henhold til [Naturmangfoldloven](#) og [Forskrift om utvalgte naturtyper](#).
- Rødlistede naturtyper i henhold til Norsk rødliste for naturtyper 2018 (Artsdatabanken 2018b)
- Levesteder for rødlistearter og andre forvaltningsrelevante arter. Rødlistekategorier følger gjeldende norsk rødliste (Artsdatabanken 2021). Se vedlegg 2 for forklaring av kategorier.
- Forekomster av fremmede arter iht. Fremmedartslista 2018 (Artsdatabanken 2018a). Se vedlegg 3 for forklaring av kategorier.
- Geologisk mangfold, med fokus på rødlistede landformer (Artsdatabanken 2018b)

Viktige datakilder

Tilgjengelige naturdatabaser og litteratur er gjennomgått for å samle eksisterende kunnskap om området, bl.a. Naturbase og Artskart.

Feltkartlegging

Feltkartlegging i området ble utført av Maria K. Hertzberg 1. juni 2022. Været var bra for kartlegging og området ble befart på en tid på året der det er mulig å avdekke de fleste arter innenfor relevante artsgrupper. Området ble befart litt for tidlig på sesongen for å fange opp alle eventuelle sopper, men noen arter ble registrert og det var mulig å tolke potensialet. Insekter er ikke kartlagt, men her er også potensialet vurdert.

2.2 Konsekvensvurdering

Oppdraget gjelder ikke en konsekvensutredning (KU) i juridisk forstand, men for å vurdere konsekvensene av tiltaket har vi for enkelhets skyld basert oss på Miljødirektoratets veileder for konsekvensutredninger for klima og miljø M-1941 (Miljødirektoratet 2020). Det poengteres at det i prosjektet er brukt en noe forenklet tilnærming, tilpasset mindre byggeprosjekter.

2.3 Naturmangfoldloven

Naturmangfoldloven (Klima- og miljødepartementet 2009) legger føringer for hvordan naturens mangfold skal hensyntas ved ulike typer planlagte tiltak. Nedenfor er paragraf 8-10 under kap. II (alminnelige bestemmelser om bærekraftig bruk) listet, og hver paragraf er kommentert med utgangspunkt i Biofokus rolle i planprosjektet.

§ 8.(kunnskapsgrunnlaget)

Offentlige beslutninger som berører naturmangfoldet skal så langt det er rimelig bygge på vitenskapelig kunnskap om arters bestandssituasjon, naturtypers utbredelse og økologiske tilstand, samt effekten av påvirkninger. Kravet til kunnskapsgrunnlaget skal stå i et rimelig forhold til sakens karakter og risiko for skade på naturmangfoldet.

- Biofokus baserer sine vurderinger om arters bestandssituasjon på den norske rødlisten for truede arter (Artsdatabanken 2021), Artsdatabankens oversikt over alle norske arters utbredelse i Artskart (Artsdatabanken og GBIF Norge 2022), Miljødirektoratets oversikt over prioriterte arter i Naturbase (Miljødirektoratet 2022) og Naturindeks for biologisk mangfold (Jakobsen og Pedersen 2020).
- Vi kartlegger artsmangfoldet og dokumenterer dette gjennom Artskarts løsninger.
- Biofokus baserer sine vurderinger om naturtypers utbredelse og økologiske tilstand på Artsdatabankens rødliste for truede naturtyper (Artsdatabanken 2018b), Miljødirektoratets oversikt over forvaltningsrelevante naturtyper (inkludert rødlistede og utvalgte naturtyper) (Miljødirektoratet 2022), samt på vitenskapelige vurderinger av [økosystemenes økologiske tilstand](#).
- Vi avgrensar og vurderer naturtyper i henhold til Miljødirektoratets instruks for naturtypekartlegging basert på beskrivelsessystemet NiN og/eller etter DN-håndbok 13 om kartlegging og verdisetting av biologisk mangfold. I tillegg finnes det store mengder informasjon fra biologiske undersøkelser gjennom flere tiår som vi bruker aktivt i våre vurderinger.

§ 9.(føre-var-prinsippet)

Når det treffes en beslutning uten at det foreligger tilstrekkelig kunnskap om hvilke virkninger den kan ha for naturmiljøet, skal det tas sikte på å unngå mulig vesentlig skade på naturmangfoldet. Foreligger en risiko for alvorlig eller irreversibel skade på naturmangfoldet, skal ikke mangel på kunnskap brukes som begrunnelse for å utsette eller unnlate å treffe forvaltningstiltak.

- Det vil ikke være mulig i løpet av en enkelt undersøkelse å få en fullstendig oversikt over alle biologiske verdier i et utredningsområde.
- Biofokus bruker faglig skjønn for å avveie hvor detaljerte undersøkelsene trenger å være, samt bruker vår kunnskap om økologiske sammenhenger ved avgrensning og verdisetting av naturtyper, samt når konsekvensene av konkrete tiltak skal vurderes.
- Vi angir i rapporten noe om usikkerheten knyttet til registreringene, og om denne usikkerheten er akseptabel eller ikke. Vi vil foreslå tilleggskartlegginger dersom usikkerheten er for stor.

§ 10.(økosystemtilnærming og samlet belastning)

En påvirkning av et økosystem skal vurderes ut fra den samlede belastning som økosystemet er eller vil bli utsatt for.

- Biofokus bruker de samme kildene som nevnt under «kunnskapsgrunnlaget», og gjør overordnede vurderinger av forekomster, trusler og økologiske sammenhenger på landskapsnivå og i et regionalt og nasjonalt perspektiv.
- Biofokus bruker digitale kart og flybilder for å se på utvikling over tid i et gitt område. Dette gir et godt grunnlag for å vurdere hvilken belastning økosystemet har vært utsatt for tidligere.

2.4 Behandling av data og prosjektets produkter

Alle data innsamlet i forbindelse med kartleggingen vil gjøres tilgjengelig i offentlige databaser for arter og naturtyper. Naturtypen innenfor området er oppdatert og sendes til Naturbase. Rapporten i sin helhet vil være offentlig tilgjengelig fra Biofokus sin nettside.

3 Resultater

3.1 Beskrivelse av planområdet

Planområdet utgjør nedre deler av en ravine som er ca. 1 km lang. Vegetasjonen er frodig og rik med mye springfrø, firblad, maigull, vendelrot, myskegras m.m. og i de deler hvor skogen har hatt lengre kontinuitet er det velutviklet gråor-heggeskog med grov gråor (største med brysthøydeomkrets 130-140 cm) og gadd og læger av gråor, samt tette heggekrautt med stor hegg. Langs den meanderende bekken er gråor-heggeskogen flompåvirket. I grensen av planområdet er det grove osper med største brysthøydeomkrets 150-170 cm. Den velutviklede gråor-heggeskogen går helt inntil Torperåsveien. Den velutviklede gråor-heggeskogen og ospeskogen fortsetter videre nordover i ravinen. Innenfor planområdet er det også arealer som tidligere har vært bebyggt og som er av mer triviell karakter og som er grodd igjen med krautt. Her er åpne arealer med mye mjødurt og yngre skog og krautt.



Figur 3. Øvre: Gammel gråorheggeskog innenfor planområdet. Nedre: Arealer som er noe mer påvirket innenfor planområdet.

3.2 Kartlagte naturtyper

Under følger beskrivelsen av den kartlagte naturtypen etter DN Håndbok 13 (Direktoratet for naturforvaltning 2007). Hele den tidligere kartlagte naturtypelokaliteten med gammel boreal løvskog er undersøkt i felt i 2022, dvs. også arealene som ikke vil bli påvirket av tiltaket, og beskrivelsen under gjelder også for arealene som ikke berøres av tiltaket.

BN00075438 – Torper V

Gammel boreal løvskog – Gammel ospeskog

Verdi: A

Areal : 32 daa

Innledning: Lokaliteten er rekartlagt av Maria K. Hertzberg (Biofokus) 1. juni 2022. Registreringen er gjort i forbindelse med forslag om endret trasé av Torperåsveien. Lokaliteten ble første gang registrert i forbindelse med MIS-registreringene i Eidsberg kommune som ble utført av Siste Sjanse i 2002. Bare MIS-figurer som også ble klassifisert som naturtyper ble lagt inn. Både beskrivelse og verdisetting av naturtypelokalitet ble foretatt av Siste Sjanse mens den tekniske innleggingen i kommunens databasesystem ble foretatt av Wergeland Krog Naturkart i 2003. Avgrensningen er i denne omgang noe utvidet sammenlignet med avgrensningen fra 2002 og inkluderer nå mindre tilgrensende arealer med kvaliteter knyttet til gammel boreal løvskog. Beskrivelsen fra 2002 var mangelfull og er oppdatert en del, men tidligere informasjon er videreført. Kartleggingsmetodikken følger DN-håndbok 13 med oppdaterte faktaark fra 2015. Nye avgrensning og beskrivelse erstatter gammel lok. BN00075438.

Beliggenhet og naturgrunnlag: Lokaliteten er en lang og smal leirravine på ca. 1 km. Berggrunnen i området består av metagabbro og glimmergneis. Over berggrunnen er det tynne til tykke lag med hav- og fjordavsetninger og bekken som renner gjennom området har over lang tid gravd ut en liten V-dal i de marine sedimentene og dannet en leirravine. Stedvis meandrerer bekken, mens andre steder har den gravd seg helt ned til berget. Marine avsetninger er rike på mineralnæringsstoffer og gir grunnlag for en rik og frodig vegetasjon. Større deler av arealet har vært kontinuerlig skogdekt siden 1960-tallet.

Naturtyper utforminger og vegetasjonstyper: Naturtype er gammel boreal løvskog med utformingene gammel ospeskog (ca. 60 %) og gammel gråor-heggeskog (ca. 40 %). Her er frodig og rik høgstaudevegetasjon (iht. NiN T4-C-18) med blant annet springfrø, maigull, strutseving, mjørdurt, myskegras, skogstjernblom, vendelrot langs bekken, i de noe tørrere sidene er det lågurtskog (iht. NiN T4-C-3) med liljekonvall, kranskonvall, trollbær, hengeaks, leddved, skogsalat m.m. I tresjiktet dominerer osp, gråor og hegg, men det er også innslag av hassel, ask (EN), spisslønn og rogn. I mindre partier forekommer også noe gran. I de flatere partiene langs bekken er skogen noe flompåvirket. Leirravinene er rødlistet som sårbar (VU) iht. Norsk rødliste for naturtyper 2018.

Artsmangfold: Pelsblæremose (VU) ble registrert på to trær (på én osp og én gråor) i lokaliteten ved befaringen i 2022. Arten ble ettersøkt på flere trær uten funn, men trolig finnes flere forekomster av arten. Gjøk (NT) ble også registrert i 2022. Det er potensiale for flere sjeldne arter. Lokaliteten har en del død ved og mye grove trær av både osp og gråor, og trolig er det godt potensiale for vedboende sopper og flere epifytter knyttet til disse elementene, og elementene er trolig også viktige for insektmangfoldet i lokaliteten. Stedvis har lokaliteten naken leire og det er også potensiale for kravfulle pionérmoser knyttet til leirravinene. Lokaliteten er en viktig vilt- og fuglebiotop.

Bruk tilstand og påvirkning: Større deler av arealet i lokaliteten har vært kontinuerlig skogdekt siden 1960-tallet og her er større partier med velutviklet ospeskog og gråor-heggeskog med grove trær og død ved. De største ospene måler 200-240 cm i brysthøydeomkrets, og ellers dominerer grov osp på 140-150-170 cm. I disse partiene er det også mye død ved av osp, for det meste læger men også spredte gadd. Langs bekken er det velutviklet gråor-heggeskog med grov gråor på opptil 130-140 cm i brysthøydeomkrets, og med en del gadd og læger. I partier er skogen noe yngre med osp på 100-120-150 cm, mest rundt 100-120 cm, og i sammenbrudd med mye liggende død ved av små dimensjoner. I partier er det mindre død ved. I mindre partier er det også innslag av død ved av gran. I kant ut mot jordene er det noe hogstpåvirket i nyere tid, og i søndre del er det hogd ifb. med strømleningen som går over lokaliteten.

Fremmede arter: Rødhyll (SE) forekommer med noen få individer i lokaliteten.

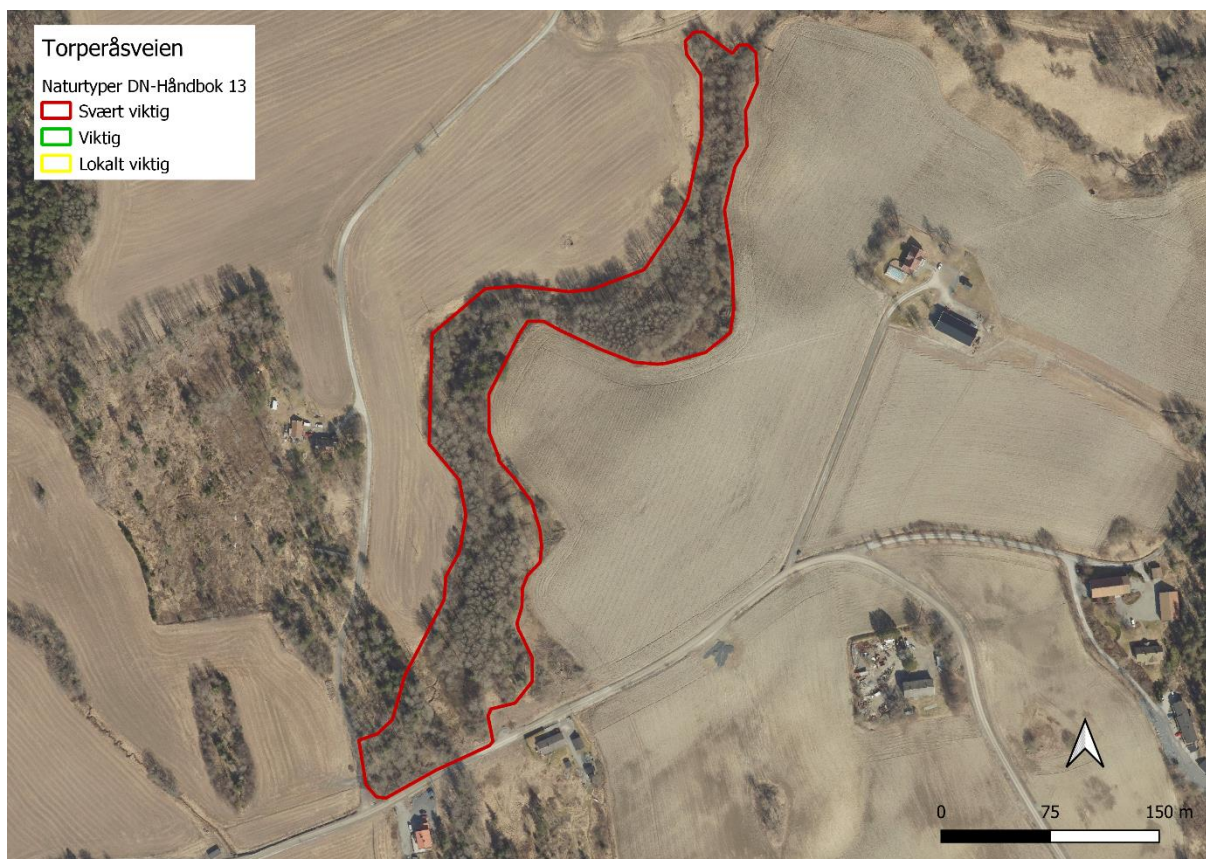
Del av helhetlig landskap: Det er flere gamle boreale løvskoger i området, men trolig er ikke disse like store og velutviklete.

Verdivurdering: I følge faktaarket får lokaliteten middels vekt på størrelse (32 daa) og middels vekt på artsmangfold da det er registrert en VU-art. Skogen er i større partier grov og med mye død ved og får middels-høy vekt på tilstand. På grunn av skogtilstand alene vurderes lokaliteten i grensen til verdi svært viktig (A-verdi). Lokaliteten fikk i 2002 verdi viktig (B-verdi) og ifølge kartleggingen fra 2002 er dette en av de mest utviklete ospesuksesjonene i kommunen. Lokaliteten ligger i grenseland mellom viktig og svært viktig. Det trekker opp at lokaliteten er i en ravine og del av et rikt og produktivt miljø hvor det foreløpig er mye grove trær og død ved og hvor det relativt fort vil bli mye død ved og grove trær også i de mindre utviklete skogspartiene. Ett av veldig få funn av pelsblæremose (VU) i regionen trekker også opp, slik at verdien settes til A.

Skjøtsel og hensyn: Lokaliteten trenger ikke skjøtsel, og fri utvikling vurderes som det beste for biologisk mangfold her.



Figur 4. Pelsblæremose (VU) som ble funnet på gråor innenfor planområdet.



Figur 5. Ny avgrensning og verdivurdering av lokaliteten med gammel boreal løvskog. Grensene er i mindre grad justert.

Rødlistede naturtyper

Norsk rødliste for naturtyper (Artsdatabanken 2018b) lister naturtyper som har risiko for å gå tapt fra Norge. Den er utarbeidet av Artsdatabanken i samarbeid med fageksperter. I undersøkelsesområdet forekommer den rødlistede naturtypen leirravine (VU – sårbar).

3.3 Artsmangfold

Av rødlistede arter innenfor planområdet er det foreløpig registrert pelsblæremose (VU) (Figur 4). Denne ble funnet på en grov gråor i partiene med velutviklet gråor-heggeskog i 2022. Arten ble ettersøkt på flere trær innenfor planområdet og ble kun funnet på ett tre, men kan trolig finnes på flere trær. I tillegg til pelsblæremose er det registrert karplanter knyttet til rike kildepregete forhold slik som springfrø, maigull, firblad, skogstjerneblom, mjødurt, palmemose m.m. Orekjuke ble funnet på grov gråor. Det er ikke gjort grundige undersøkelser av mangfoldet av alle artsgrupper, slik at det kan finnes rødlistearter av for eksempel lav, sopp, insekter og flere moser i området. Blant annet kan det være sjeldne moser knyttet til blottlagt leire langs bekken. En rekke trivielle arter ble registrert i området i 2017.



Figur 6. Parti fra naturtypelokaliteten et stykke oppover i ravinen (ikke fra planområdet).

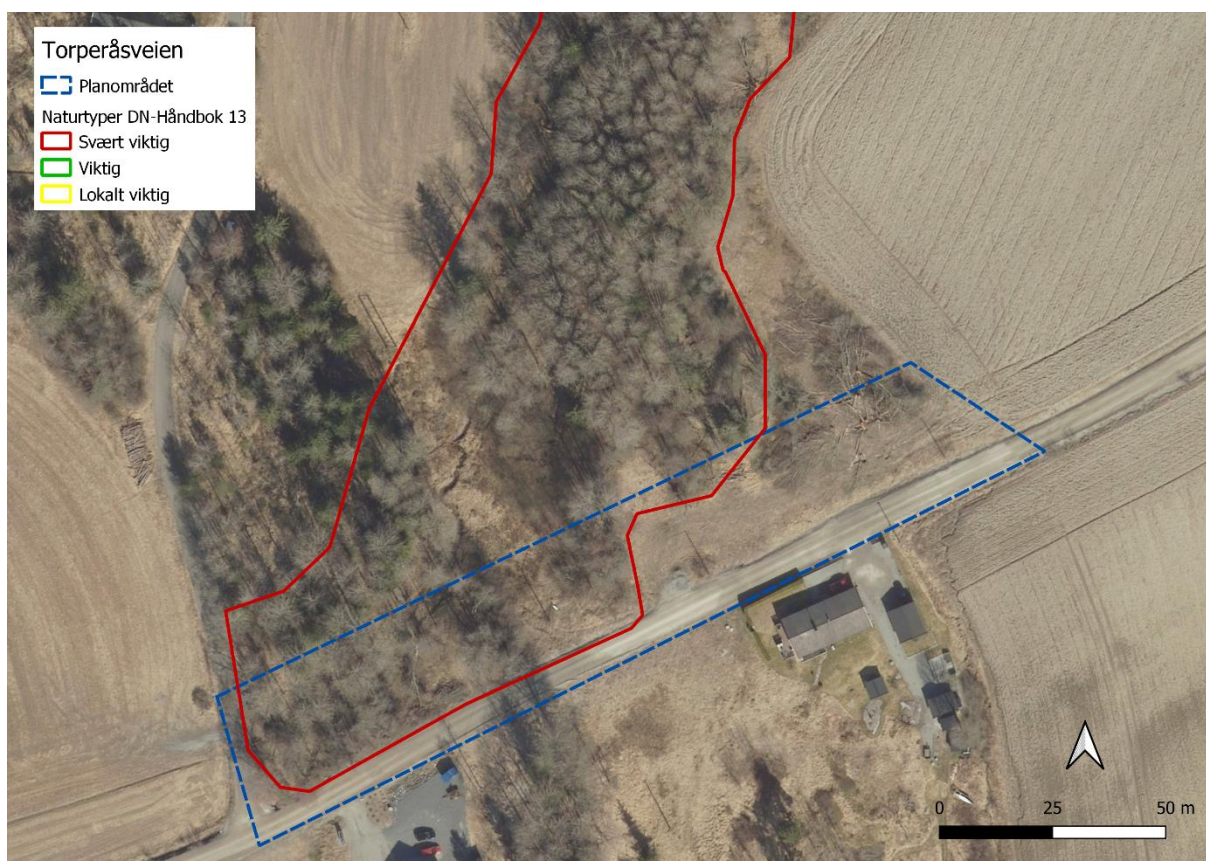
4 Diskusjon

4.1 Konsekvenser for naturmangfold

Det er registrert viktige naturverdier i form av naturtyper og rødlistede arter innenfor planområdet (Figur 7). I henhold til *Verditabell for naturmangfold* (Miljødirektoratet 2020) får hele naturtypelokaliteten med gammel boreal løvskog (BN00075438) verdikategori *Stor verdi eller høy forvaltningsprioritet* da det er en naturtype med verdi svært viktig. Lokaliteten er også et viktig funksjonsområde for pelsblæremose (VU) og lokalt viktig område for vilt og fugl. Planområdet utgjør også nedre deler av den sårbare naturtypen leirravine, men delen innenfor planområdet har relativt lite ravineform.

Tiltaket påvirker kun en mindre del av naturtypen gammel boreal løvskog (ca. 8 %), men den delen som berøres vil bli varig forringet. Området er fuktig og det vil være behov for å lage en fylling der veien skal går. Arealet i Figur 7 inkluderer hele fyllingen. Forringelsen regnes også å ha middels til høy alvorlighetsgrad da dette arealet innehar viktige naturverdier i form av velutviklet gråor-heggeskog, samt forekomst med den truede arten pelsblæremose (VU) som er uvanlig i regionen. I henhold til tabellen *Påvirkning – Naturmangfold* vil naturtypelokaliteten med gammel boreal løvskog bli *Forringet* til *Sterkt forringet*, men trolig nærmere *forringet* enn *sterkt forringet*, som følge av planen eller tiltakets påvirkning (Miljødirektoratet 2020). I tillegg til det arealet som er avgrenset som planområdet, må man regne med at også arealer utenfor der veien er planlagt vil kunne bli berørt.

Konsekvensen på naturverdiene i området gis av en sammenveining av naturverdi og grad av påvirkning der konsekvensen kan være alt fra svært stor miljøforbedring til svært alvorlig miljøskade. I henhold til konsekvensvifta fører tiltaket fra *Betydelig* til *Alvorlig miljøskade* for området (Miljødirektoratet 2020).



Figur 7. Planområdet og avgrensningen av naturtypen gammel boreal løvskog med verdi svært viktig.

4.2 Vurdering opp mot Naturmangfoldloven

§ 8. (kunnskapsgrunnlaget)

Planområdet er kartlagt for forekomst av naturtyper. Artsregistreringer for alle artsgrupper er ikke grundig gjennomført, men egne feltregistreringer sammen med registreringer på Artskart gir et godt bilde av både forekomster og potensial. Kunnskapsgrunnlaget er vurdert som godt nok til å kunne vurdere områdets naturverdi og konsekvenser av tiltaket.

§ 10. (økosystemtilnærming og samlet belastning)

Planområdet innehar viktige naturverdier i form av gammel boreal løvskog og levested for truet art. Hele naturtypelokaliteten (inkludert arealene utenfor planområdet) er forholdsvis stor og trolig den best utviklete i kommunen. Det er noen flere lokaliteter med gammel boreal løvskog i området, men disse er som regel av mindre størrelse og trolig med lavere naturverdi. Inngrep i den avgrensede naturtypelokaliteten vurderes å ha negativ innvirkning på naturkvalitetene i lokaliteten, bidra til bit-for-bit-nedbygging av gammel boreal løvskog og redusere mengden intakt natur i området. Det må også påpekes at alle planer som berører natur vil redusere det samlede naturarealet til en viss grad. For arten pelsblæremose (VU) vil den samla belastningen på arten i regionen trolig være stor. Arten ble ettersøkt i hele naturtypelokaliteten og funnet noen få steder, blant annet der veien er planlagt anlagt, og nedbygging av arten og dens levested vil føre til en reduksjon i dennes populasjon i området.

§ 9. (føre-var-prinsippet)

Kunnskapsgrunnlaget regnes som godt nok til å vurdere konsekvensene av tiltaket på naturverdiene i området. Et akseptabelt kunnskapsgrunnlag medfører at føre-var-prinsippet faller bort.

4.3 Hensyn og avbøtende tiltak

Det beste for de biologiske verdiene som er registrert i området vil være å oppgradere den gamle veitraséen framfor å endre den og ta av nye arealer. Ved å legge ut kjøreplater på egnede steder og oppgradere den gamle veien bit for bit vil man kunne slippe å endre traséen. Dette vil samtidig spare de delene av naturtypelokaliteten som er foreslått nedbygget med vei, og bidra til å hindre en videre bit for bit nedbygging av viktig natur.

Fremmede arter langs veien, dvs. fagerfredløs (SE) bør fjernes manuelt før graving. Den bør graves opp med røttene og i etterkant av arbeidene med veien bør man påse at den ikke dukker opp nye steder.

Dersom tiltaket gjennomføres anbefales det å minimere inngrepet så mye som mulig. En bør vurdere andre mulige måter å anlegge veien på, som f.eks. å lage en bro på pæler i stedet for fylling gjennom naturtypelokaliteten med gammel boreal løvskog. Videre er det fare for at endring av veitraséen vil påvirke et mye større areal enn det som er avmerket som planområdet, særlig under anleggsfasen. For å forhindre dette bør det settes opp gjerder mot de deler av naturtypelokaliteten som ikke skal berøres av tiltaket. Man bør heller ikke lagre materialer eller masser i naturtypelokaliteten under anleggsfasen.

5 Referanser

- Artsdatabanken. 2018a. Fremmedartslista 2018. <https://www.artsdatabanken.no/fremmedartslista2018>
- Artsdatabanken. 2018b. Norsk rødliste for Naturtyper 2018. <https://www.artsdatabanken.no/rodlistefornaturtyper>
- Artsdatabanken. 2021. Norsk rødliste for arter 2021. <https://artsdatabanken.no/lister/rodlisteforarter/2021/>
- Artsdatabanken og GBIF Norge. 2022. Artskart - internettportal for artssøk. <http://artskart.artsdatabanken.no/>
- Direktoratet for Naturforvaltning. 2007. Kartlegging av naturtyper - verdisetting av biologisk mangfold. DN-håndbok 13. 2. utgave 2006 (oppdatert 2007). DN-håndbok 13. https://www.miljodirektoratet.no/globalassets/publikasjoner/dirnat2/attachment/54/handbok-13-080408_low.pdf
- Halvorsen, R., Bryn, A., Erikstad, L., et al. 2015. Natur i Norge - NiN. Versjon 2. <https://www.artsdatabanken.no/NiN>
- Jakobsen, S. og Pedersen, B. 2020. Naturindeks for Norge 2020. Tilstand og utvikling for biologisk mangfold. NINA Rapport 1886., s.118. <https://brage.nina.no/nina-xmloi/bitstream/handle/11250/2686068/ninarapport1886.pdf?sequence=3&isAllowed=y>
- Klima- og miljødepartementet. 2009. Lov om forvaltning av naturens mangfold (naturmangfoldloven). <http://lovdata.no/dokument/NL/lov/2009-06-19-100>
- Miljødirektoratet. 2015. Veileder for kartlegging, verdisetting og forvaltning av naturtyper på land og i ferskvann. . s.38.
- Miljødirektoratet. 2020. Konsekvensutredninger for klima og miljø. Veileder M-1941. <https://www.miljodirektoratet.no/ansvarsomrader/overvaking-arealplanlegging/arealplanlegging/konsekvensutredninger/>
- Miljødirektoratet. 2021. Kartleggingsinstruks - Kartlegging av terrestriske naturtyper etter NiN2. M-1930., s.374. <https://www.miljodirektoratet.no/publikasjoner/2021/februar-2021/kartleggingsinstruks--kartlegging-av-terrestriske-naturtyper-etter-nin2/>
- Miljødirektoratet. 2022. Naturbase. <http://kart.naturbase.no/>

Vedlegg 2. Kategorier for rødlistearter

Norsk rødliste for arter (Artsdatabanken 2021) lister og vurderer norske arters risiko for utryddelse. For å vurdere en spesifikk arts risiko for utryddelse vurderes grovt sett artens sjeldenhet, tilbakegang og leveområdets størrelse og fragmentering. Målsettingen med den nasjonale rødlisten er å sikre at artene ikke forsvinner fra landet.

Artene på rødlisten er rangert i seks kategorier. Kategoriene viser hvor høy risiko artene i kategorien har for å dø ut, forutsatt at forholdene ikke endres.

Tabell 1. Kategorier for arter som er rødlistet.

RL-kategori	Rødlistekategori	Forklaring
RE	Regionalt utdødd (Regionally Extinct)	Arter som er utdødd som reproduserende i landet. Ifølge IUCN skal denne kategorien kun benyttes når det ikke er spor av tvil om at arten er utryddet i landet. I tillegg skal arten ha reproduisert i Norge de siste 200 årene.
CR	Kritisk truet (Critically Endangered)	Arter som har ekstremt høy risiko for å dø ut (50 % sannsynlighet for utdøing innen 3 generasjoner og minimum ti år)
EN	Sterkt truet (Endangered)	Arter som har svært høy risiko for å dø ut (20 % sannsynlighet for utdøing innen 5 generasjoner, minimum 20 år).
VU	Sårbar (Vulnerable)	Arter som har høy risiko for å dø ut (10 % sannsynlighet for utdøing innen 100 år).
NT	Nær truet (Near Threatened)	En art er nær truet når den ikke tilfredsstiller noen av kriteriene for CR, EN eller VU, men er nære ved å tilfredsstille noen av disse kriteriene nå, eller i nær framtid.
DD	Datamangel (Data Deficient)	En art settes til kategori datamangel når usikkerhet om artens korrekte kategoriplassering er svært stor, og klart inkluderer hele spekteret av mulige kategorier fra og med CR til og med LC.

Tabell 2. Kategorier for arter som ikke er rødlistet.

Kategori	Kategori	Forklaring
NE	Ikke vurdert (Not Evaluated)	Arter som ikke har blitt vurdert. Dette kan for eksempel skyldes dårlig utredet taksonomi, dårlig kunnskapsgrunnlag eller mangel på tilgjengelig kompetanse.
NA	Ikke egnet (Not Applicable)	Arter som ikke skal vurderes på nasjonalt nivå. I hovedsak fremmede arter hvilket er arter som er kommet til Norge ved hjelp av mennesket eller menneskelig aktivitet etter år 1800.
LC	Livskraftig (Least Concern)	Dette er arter som ikke er direkte truet og har livskraftige bestander i Norge.

Vedlegg 3. Kategorier for fremmede arter

Fremmedartslista for Norge (Artsdatabanken 2018a) lister og risikovurderer arter som bevisst eller ubevisst er innført til Norge ved hjelp av mennesket, etter år 1800.

Dette betyr at alle arter som er tatt inn i Norge etter 1800 betegnes som fremmede arter. De fremmede artene blir vurdert etter invasjonspotensial og økologisk effekt og blir satt i en kategori som viser hvilken grad av trussel arten utgjør for norsk natur. Invasjonspotensial angir sannsynlighet for artens spredning og etablering i naturen, og sannsynlig hastighet for invasjonen. Økologisk effekt viser i hvilken grad den fremmede arten kan påvirke stedegne arter og naturtyper.

Tabell 3. Kategorier i Fremmedartslisten for Norge 2018.

FA-kategori	Kategori	Forklaring
SE	Svært høy risiko (Severe impact)	Fremmede arter med en svært høy risiko er faktiske eller potensielle økologiske skadegjørere og har potensial til å etablere seg over store områder.
HI	Høy risiko (High impact)	Fremmede arter med høy risiko har stor spredning med en viss økologisk effekt, eller stor økologisk effekt med en begrenset spredning
PH	Potensielt høy risiko (Potentially high impact)	Fremmede arter med potensielt høy risiko har enten store økologiske effekter, kombinert med et lite invasjonspotensial, eller et stort invasjonspotensial, men ingen kjente økologiske effekter.
LO	Lav risiko (Low impact)	Fremmede arter med lav risiko er ikke dokumentert å ha noen vesentlig negativ påvirkning på norsk natur.
NK	ingen kjent risiko (No known impact)	Fremmede arter uten kjent risiko har ingen kjent spredningspotensial og ingen kjente økologiske effekter

Biofokus

– for et godt kunnskapsgrunnlag

Biofokus er en ideell stiftelse som skal tilrettelegge informasjon om biologisk mangfold for beslutningstakere, samt formidle kunnskap innen fagfeltet bevaringsbiologi. Biofokus ønsker å bidra til en kunnskapsbasert forvaltning av norsk natur.

En kunnskapsbasert forvaltning forutsetter god dokumentasjon av de arealene som skal forvaltes. Biofokus legger derfor stor vekt på feltarbeid for å sikre oppdaterte og relevante data om botanikk, zoologi, økologi, samt avgrensning og verdisetting av områder.

Høy kompetanse er en forutsetning for å kunne registrere og presentere biologisk mangfold-data på en god måte. Biofokus sine medarbeidere er derfor godt skolert innenfor en rekke artsgrupper og har en bred økologisk forståelse for de ulike naturtypene som de arbeider med, det være seg skog, kulturlandskap eller ferskvann. Digitale verktøy som databaser, GIS og bilde-behandling er viktige redskaper i vårt arbeid for å anskueliggjøre naturverdier på en best mulig måte.

Stiftelsen utgir den digitale rapportserien **Biofokus rapport**.



Biofokus rapport 2022–085
ISSN 1504-6370
ISBN 978-82-8449-119-6

Gaustadalléen 21
NO-0349 OSLO
Org.nr: 982 132 924
post@biofokus.no
biofokus.no